

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

«Затверджено»

Голова приймальної комісії
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій ЦЬОСЬ

«26» *лютого 2021 р.

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО
РІВНЯ «МОЛОДШИЙ СПЕЦІАЛІСТ»
ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 076 – «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ»
(освітня програма – «Бізнес-економіка»)

(яким надане таке право відповідно до Правил прийому до Волинського національного університету імені Лесі Українки в 2021 році)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування для вступників, яким надано таке право відповідно до Правил прийому ВНУ імені Лесі Українки в 2021 році з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності орієнтована на підготовку абітурієнтів до вступу за освітнім ступенем «бакалавр» освітньої програми «Бізнес-економіка» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Питання програми передбачають з'ясувати рівень засвоєння вступником базових знань та їх практичного застосування з «Основи економічної теорії».

Вступне випробування з основ економічної теорії має на меті перевірку засвоєння знань щодо цілісного сприйняття процесу функціонування сучасної економіки на національному та загальносвітовому рівнях і набуття норм грамотної економічної поведінки. В процесі вступного випробування абітурієнт здатний вирішити наступні завдання:

- розуміти суть економічних явищ та процесів;
- економічно обґрунтовувати зміст відносин власності та становлення нових господарських форм;
- пояснювати закономірності розвитку економічної системи та діалектики взаємозв'язку її структурних елементів;
- аналізувати шляхи створення ефективної системи зайнятості населення та вирішувати соціальні питання в ринковій економіці;
- тлумачити особливості становлення та розвитку соціально-економічних процесів в умовах сучасної ринкової економіки України;
- здійснювати прийняття практичних рішень щодо ефективного застосування набутих економічних знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

Завдання відповідають кваліфікаційним вимогам до фахівця, підготовленого відповідно до освітньої програми.

Зміст програми ґрунтується на основі чинного законодавства України та вимог кваліфікаційної характеристики (КХ) підготовки фахівців сфери підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та спрямований на перевірку комплексу знань, умінь і компетенцій, які враховані у навчальних програмах.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ

Тема 1. Економіка як наука

Економіка – основа життя людини і суспільства. Виробництво як процес: його технічна і суспільна сторони. Економічні ресурси і фактори виробництва. Життєві блага або економічний продукт. Структура економічного продукту. Інвестиційні і споживчі блага в структурі продукту.

Позитивний аспект предмету політичної економії. Людина в економіці. Людські потреби і економічні відносини. Соціально-економічні відносини. Економічний зміст власності. Типи і форми власності. Організаційно-економічні відносини. Поділ і кооперація праці, організація і технологія суспільного виробництва.

Економічні категорії, закони і принципи та їх значення для пізнання економічних процесів і явищ. Визначення предмету економічної теорії (політичної економії) та його сторін. Функції політичної економії. Політична економія та економікс. Методи пізнання економічних явищ і процесів.

Тема 2. Технологічні способи виробництва та соціально-економічна система

Економіка і науково-технічний прогрес (НТП). Еволюційна і революційна форми НТП. Вплив НТП на зміст, продуктивну силу, інтенсивність і якість праці. Поняття технологічного способу виробництва. Сучасна НТР та її вплив на спосіб виробництва. Доіндустріальний, індустріальний та постіндустріальний типи технологічного способу виробництва. Формування «інформаційного» суспільства і поява «нової економіки».

Поняття економічної системи та її елементів. Економічні категорії і закони розвитку економічних систем. Типи економічних систем, їх компаративний аналіз. Господарський кругообіг в економічній системі.

Ринкова економіка, її види і сучасні моделі. Планова (командно-адміністративна) економічна система та її моделі. Особливості економічної системи трансформаційного типу. Типи перехідних (транзитивних) економік. Еволюція економічних систем і проблеми становлення сучасної цивілізації та економічної єдності світу.

Тема 3. Грошова система та її типи

Закономірності виникнення і суть грошей. Походження і суть грошей за металістичною, номіналістичною, кількісною і товарною теоріями. Товарні і символічні гроші. Функції грошей та їх еволюція.

Система грошового обігу та еволюція її типів. Системи біметалізму та монометалізму. Етапи еволюції золотого монометалізму: золотомонетний, золотозливковий та золотодевізний стандарти.

Закон грошового обігу. Економічний зміст закону грошового обігу та інтерпретація його дії у «рівнянні обміну» І.Фішера. Рівняння М.Фрідмена. Розгорнутий вираз рівняння обміну і поняття грошового агрегату. Сучасна система грошових агрегатів. Визначення кількості готівкових грошей, необхідних для обігу. Поняття грошової мультиплікації. Визначення кількості грошей з врахуванням грошового мультиплікатора. Порушення дії закону грошового обігу: інфляція і дефляція.

Тема 4. Попит та пропозиція в ринковій системі

Ціна товару. Визначення економічної природи ціни товару за трудовою теорією вартості і за теорією граничної корисності блага: компаративний аналіз. Сучасна маржиналістська версія економічної природи ціни товару.

Закон попиту. Характер залежності обсягів попиту на товар від коливань ринкової ціни. Парадокси Гіффена та Веблена. Функція попиту, її графіки та рівняння. Нецінові чинники та графічне відображення їх впливу на попит.

Закон пропозиції. Характер залежності обсягів пропозиції товару від коливань ринкової ціни. Функція пропозиції, її графіки та рівняння. Нецінові чинники пропозиції і графічне відображення їх впливу на пропозицію товару.

Еластичність попиту і пропозиції. Цінова еластичність попиту і методи її визначення. Еластичність попиту від доходу. Перехресна еластичність. Цінова еластичність пропозиції. Роль часової протяжності ринкового періоду у визначенні коефіцієнту еластичності пропозиції товару.

Ціна ринкової рівноваги та механізм її досягнення. Поняття рівноважної ціни. Ринковий механізм саморегулювання та його елементи. Принцип «невидимої руки» А.Сміта та сучасні тлумачення механізму його прояву. Графічний вираз моделі саморегульованого ринку. Модель регульованого ринку товарів.

Тема 5. Підприємництво та його напрямки

Підприємство як первинна ланка економіки. Підприємство і фірма. Сучасна теорія фірми. Економічна та юридична самостійність підприємства. Поняття юридичної особи.

Види підприємств за формами власності. Приватні, колективні, державні, змішані та спільні підприємства. Сучасні проблеми формування багатоукладної економіки в Україні.

Організаційно-правові форми підприємства. Одноосібне підприємство (власне діло). Підприємницьке товариство (спілка): повне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю (лімітед) і командитне підприємницьке товариство. Корпорація (акціонерне товариство).

Форми організації корпоративних підприємств. Спільні риси та відмінності форм корпоративних об'єднань, що утворюються на основі горизонтальної і вертикальної інтеграції та диверсифікації виробництва.

Форми підприємств за рівнем концентрації і централізації виробництва. Великі, середні і малі підприємства: їх переваги та недоліки. Венчурні та лізингові фірми.

Тема 6. Витрати та доходи підприємства

Пасиви підприємства. Суть, джерела і структура інвестиційних ресурсів підприємства.

Кругообіг і оборот інвестиційних ресурсів підприємства. Кругообіг капіталу, його суть, стадії і функції. Оборот капіталу: час і швидкість. Основні та оборотні засоби підприємства та особливості їх відшкодування. Амортизація. Норма амортизації.

Активи підприємства. Оборотні та необоротні активи. Суть і структура інвестицій. Валові і чисті інвестиції. Прямі та «портфельні» інвестиції. Реальні інвестиції.

Поняття витрат підприємства: концепції визначення. Принцип альтернативності у визначенні економічної природи витрат підприємства. Поняття виробничих і реалізаційних витрат. Трансакційні витрати. Бухгалтерські (наявні) та економічні (імпліцитні) витрати. Зовнішні і внутрішні витрати. Постійні і змінні витрати: їх економічна природа та структура. Валові та середні значення витрат фірми. Поняття граничних витрат.

Дохід підприємства та його форми. Валовий і чистий дохід. Звичайна, капітальна і дивідендна форми доходу фірми. Граничний дохід. Економічна природа прибутку фірми.

Ефективність підприємницької діяльності фірми: поняття та система показників. Рентабельність господарської діяльності фірми та методи її визначення. Коефіцієнти прибутковості та оборотності активів фірми..

Тема 7. Ринкове середовище

Ринкова структура та критерії визначення її типів. Чотири моделі галузевих ринків та їх характерні ознаки.

Конкуренція як іманентна форма функціонування ринкової економіки. Досконала конкуренція як особливий тип ринкової структури. Графічне відображення моделі досконалої конкуренції. Чиста конкуренція та економічна ефективність.

Монополія у широкому розумінні. Умови, причини виникнення і форми монополії. Особливості функціонування моделі ринку чистої монополії. Рівень монопольної ринкової влади і система показників її оцінки. Необхідність антимонопольного регулювання.

Характерні ознаки монополістичної конкуренції і олігополії як форм недосконалої конкуренції.

Тема 8. Ринок факторів виробництва

Ринок праці, його суть та історичні умови виникнення. Робоча сила як товар.

Заробітна плата як ціна фактора праці. Концепція граничної продуктивності. Теорія людського капіталу. Ефект взаємозаміщення у визначенні ринкової ціни фактора праці.

Економічна рівновага та моделі ринку праці. Попит і пропозиція на ринках праці та чинники, що їх визначають. Конкурентна, монополістична і профспілкова моделі ринку праці та особливості їх рівноважного функціонування. Випадок двосторонньої монополії на ринку праці.

Неповна зайнятість. Порушення рівноваги ринків праці і виникнення безробіття за марксистською, класичною і кейнсіанською теоріями.

Заробітна плата як форма факторного доходу. Суть, форми і системи заробітної плати як доходу на фактор праці.

Кількісні визначення заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Індекс реальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата і прожитковий мінімум. Диференціація національних рівнів заробітної плати та чинники, що її визначають. Динаміка реальної заробітної плати і її вплив на продуктивність праці.

Капітал як економічна категорія. Багатоваріантність трактувань суті капіталу в економічній науці. Фізична і грошова форми капіталу.

Ринок капіталу у формі ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Закономірності виникнення ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Капітал-власність і капітал-функція. Процент і підприємницький дохід. Процент як ціна і як дохід на фактор капіталу. Норма процента.

Механізм функціонування ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Попит і пропозиція на ринках кредитних ресурсів та чинники, що їх визначають. Умови рівноваги ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів.

Кредит як форма руху ринку капіталів. Комерційний і банківський кредит. Кредитно-банківська система. Центральний банк і комерційні банки. Видатки і доходи банків. Рентабельність банківського бізнесу. Небанківські кредитні установи. Проблеми формування ефективної кредитно-банківської системи в Україні.

Ринок капіталу у формі ринку цінних паперів. Закономірності виникнення ринку цінних паперів. Реальний і фіктивний капітал. Основні види цінних паперів. Первинний і вторинний ринки цінних паперів.

Фондова біржа як організований ринок фондових цінних паперів. Функції і операції фондової біржі. Механізм формування біржових курсів акцій і облігацій. Деривативні фондові цінні папери. Біржові індекси і методи аналізу буржової кон'юнктури.

Суть і специфіка ринку природних ресурсів. Рідкісність і невідтворюваність природних ресурсів та їх вплив на співвідношення попиту і пропозиції. Рента як ціна

фактору природних ресурсів. Ціна землі. Умови рівноваги ринку природних ресурсів.

Рента як форма доходу на фактор природних ресурсів. Рента і орендна плата. Проблеми розподілу і використання рентного доходу.

Форми ренти. Земельна рента як форма економічної ренти. Поняття квазіренти. Диференціальна земельна рента та її варіанти. Рента в добувній промисловості і будівництві. Інфрамаржинальна рента.

Тема 9. Національна система обрахунку

Сукупний продукт нації і проблема його оцінки. Повна (сукупна) вартість національного продукту. Вартість проміжного і кінцевого продукту. Проблема повторного рахунку. Додана вартість суспільного продукту. Суть системи національних рахунків.

Валовий внутрішній, валовий національний продукт, валовий національний дохід, чистий національний дохід, національний дохід, їх економічний зміст.

Поняття національного багатства та його основні структурні компоненти.

Ефективність виробництва національного продукту і система її показників. Поняття соціально-економічної ефективності.

Поняття і типи динаміки національної економіки. Зміст економічного зростання та економічної стагнації..

Система показників динаміки національної економіки. Фактори капіталу, праці і технічного прогресу в динаміці національного продукту. Поняття виробничої функції. Фактори споживання, заощадження та інвестування в динаміці національного продукту. Акселератор економічного зростання.

Тема 10. Нестабільність і рівновага національної економіки

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки та її нестабільність. Суспільне відтворення та його типи і господарський кругообіг.

Нестабільність національної економіки і циклічний характер економічного розвитку. Причини економічної циклічності. Цикл ділової активності та його фази. Механізм циклічного розвитку економіки. Концепція «довгих хвиль» в економіці.

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки. Моделі господарського кругообігу Ф.Кене, Ж.Б.Сея і К.Маркса.

Роль та місце держави в національному регулюванні. Історичні віхи становлення державного впливу. Державні функції та методи впливу. Фінанси, їх класифікації та особливості.

Державний бюджет і його основні форми. Видатки та доходи державного бюджету. Вплив дефіциту бюджету і державного боргу на національну економіку. Управління бюджетним дефіцитом.

Податки, їх різновиди. Крива Лаффера, її суть. Фінансово – бюджетне регулювання. Грошово-кредитна система, її зміст. Центральний банк, комерційні банки і небанківські кредитні установи. Зміст, цілі, методи та інструменти монетарної (грошово-кредитної) політики.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Базилевич В. В. і інші. Мікроекономіка : підруч. К. : Знання, 2007. 677 с.
2. Базилінська О. Я. Макроекономіка : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2009. 402 с.
3. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка : підруч. К. : Основи, 2001. 517 с.
4. Вступ до економічної теорії : підруч. Львів : «Новий Світ – 2000», 2007. 312 с.
5. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : навч. посіб. [2-ге вид., переробл. та доповн.]. К. : ЦУЛ, 2009. 688 с.
6. Економічна теорія: політекономія: навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2010. 360 с.
7. Економічна теорія. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки : навч. посіб. Харків : Торсінг плюс, 2009. 320 с.
8. Економічна теорія: політекономія : підруч. К. : Знання-Прес, 2008. 438 с.
9. Загальна економічна теорія : політична економія : підруч. У 2-х част. Тернопіль : Лідер, 2005. 325 с.
10. Задоя А. О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи : навч. посіб. К. : Знання, 2001. 211 с.
11. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Макроекономіка : учебн. К. : Знання, 2006. 256 с.
12. Ивашковский С. Н. Экономика : микро- и макроанализ : учебн. М. : Дело, 2001. 376 с.
13. Ивашковский С. Н. Микроэкономика : учебн. М. : Дело, 2001. 416 с.
14. Ковальчук В. М. Макроекономіка : теоретичний аспект. Тернопіль : Астон, 1996. 263 с.
15. Леоненко П. М., Черепкіна О. І. Сучасні економічні системи : навч. посіб. К.: Знання, 2006. 412 с.
16. Макроекономіка. Практикум : [навч. посіб.] / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. – К. : ЦУЛ, 2010. – 656 с.
17. Макроекономіка : підруч. Київ : «Знання», 2008. 533 с.
18. Макроекономіка та макроекономічна політика : навч. посіб. Київ : «Знання», 2008. 322 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Конкурсний бал вступника оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Вступне випробування проводиться у письмовій формі за допомогою тестових технологій. У ході вступного випробування вступник розв'язує 20 завдань.

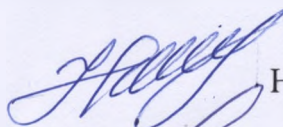
1 рівень (високий): 200–180 балів виставляється вступникам, які в повному обсязі виконали завдання (тестові завдання), продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперують ними при розв'язанні завдань; виявили творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Усі завдання (тестові завдання) розв'язані (виконані) правильно, без помилок.

2 рівень (середній): 179–160 балів виставляється за умови достатньо повного виконання завдань (тестових завдань). Розв'язання завдань має бути правильним, логічно обґрунтованим, демонструвати творчо-пізнавальні уміння та знання теоретичного матеріалу. Разом з тим, у роботі може бути допущено декілька несуттєвих помилок.

3 рівень (достатній): 159–140 балів виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Вони, зазвичай, носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що вступник недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із навчальної дисципліни та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї.

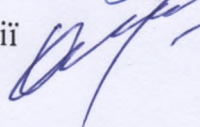
4 рівень (низький): 139–100 балів виставляється за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни вступник не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

Голова фахової атестаційної комісії

Наталія КОЛЕНДА

Відповідальний секретар приймальної комісії

Олег ДИКИЙ